

YÜKSEK ZİRAAT ENSTİTÜSÜ'NÜN KURULUŞU VE ALMAN BİLİM ADAMLARININ ÇALIŞMALARI

Yrd. Doç. Dr.Selman YAŞAR*

Öz

“Köylü Milletin Efendisidir” diyerek, Türk köylüsünün gerçek değerini ifade eden Atatürk, Milli Mücadele'nin kazanılmasından sonra Türk köylüsünü hak ettiği konuma ulaştırmak için çalışmıştır. Eğitime büyük önem veren Atatürk, Türk köylüsünün de eğitimi için çalışmıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek amacıyla gerekli uzmanların yetiştirilmesi amacıyla Ankara'da Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuştur. Enstitü'nün kuruluş ve gelişme aşamasında Alman bilim adamlarından yararlanılmıştır. Alman bilim adamları yaptıkları çalışmalarla Türk Ziraati ve üniversitelerin gelişiminde büyük katkı sağlamışlardır.

Anahtar kelimeler: Atatürk, Yüksek Ziraat Enstitüsü, Alman, Ankara.

Establishment of the Higher Institute of Agriculture and Studies of the German Scientists

Abstract

“Villagers is Lord of the Nations” he expressed the true value of the Turkish peasant Ataturk after the acquisition of National Defense has worked to bring the position it deserves the Turkish villagers. Education attaches great importance to Ataturk, the Turkish villagers also worked fort he training. This objective is the Higher Institute of Agriculture was established in Ankara in order to train the necessary experts in order to perform. And has benefited from the establishment of the Institute of German scientists in the development of Turkish agriculture and universities

Keywords: Atatürk, Higher Institute of Agriculture, German, Ankara.

I. Dünya Savaşı'nda Almanya ile kurulan yakınlık askeri alanın dışında eğitimde de kendini göstermiştir. Bunun sonucu olarak Almanya'dan Prof.Dr.Franz Schmidt Maarif Nezareti'ne danışman olarak tayin edilmiştir. Schmidt'in gayretleriyle Almanya'dan 18 öğretim elemanı getirilmiştir. Bu kişiler savaşın sona ermesiyle memleketlerine dönmüşlerdir (Kadioğlu, 2007,2008, s.183, 184).

Ziraat ve veterinerlik alanında Almanlarla işbirliği daha öncelere gitmektedir. Sultan Abdülmecit(1839-1861) döneminde Prusya Krallığı'nın

* Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi.

desteğiyle Mekteb-i Harbiye’de veterinerlik dersleri verilmeye başlanmıştır. Bu okulda 1841 yılına kadar Prusyalı veteriner Von Godlewsky tarafından veterinerlik dersleri verilmiştir. 1891 yılında eğitime başlayan İstanbul’daki Halkalı Ziraat Mektebi’nin bazı öğrencileri Almanya’ya gönderilmişler ve ülkeye döndüklerinde Enstitü’de görevli Alman öğretim üyelerinin asistanı ve tercümanı olarak görev yapmışlardır. 1927 yılından itibaren Ziraat reformu ve bu amaçla bir okul kurulması amacıyla Hükümet tarafından Almanya’dan uzmanlar getirilmiştir (Kadıoğlu, 2007, 2008, s.184,185).

Prof.Dr. Oldenburg başkanlığında 11 kişiden oluşan alman bilim adamları kurulu, 1927 yılında Türkiye’de ziraat ve veterinerlik alanında incelemeler yaparak konu hakkında Türk hükümetine bir rapor sunmuşlardır. Bu bilim adamları, ziraat öğretimi için gündüzlü ve geniş bahçeleri ile enstitüleri bulunan şehir okullarının daha uygun olduğunu tavsiye etmişlerdir. İçlerinde Berlin Yüksek Ziraat Mektebi Rektörü Schuht’un da bulunduğu Alman bilim adamları, Türkiye’de ziraat öğretimi için Berlin Yüksek Ziraat Mektebi modelini önermişlerdir. Bunlar, taşrada kurulan Orta Ziraat Mekteplerinin ziraat öğretimi için uygun olmadıklarını da söylemişlerdir (Taşdemirci, Ocak 1999, s.902). Bu heyet, açılması düşünülen okul için bir program hazırlamıştır. İnşa olunacak binaların projesi Ernst Egli’ye verilmiştir. 1932 yılında Leipzig Üniversitesi profesörlerinden Friedrich Falke Ankara’ya çağırılmıştır. Esaslarını Falke’nin hazırladığı kanuna göre dört fakülteden oluşan Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuştur (Birand, 1960, s.20).

Enstitü’nün kuruluşunda görevlendirilen Falke, (BCA.30.18.01.02.32.71.15), (BCA.30.18.01.02.33.6.10). Okul laboratuvarlarının gereksinimleri bakımından hazırlık yaparak bu araçların vaktinde gelmesini sağlamak ve öğretim kadrosunu oluşturacak olan Alman profesörlerini belirlemek üzere Almanya’ya dönmüştür (Çiftçi, 2008, s.2,3). Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü Kanunu 2291 numara ile 10 Haziran 1933 tarihinde kabul edilmiştir.(Çağlar, 1939, s.15) 30 Ekim 1933’te açılan (Kadıoğlu, 2007, 2008, s.186). Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü’nün açılışı saat 16.00’da Rektörlük binası önünde, başta Başbakan İsmet İnönü olmak üzere Ziraat Vekili ve Alman Rektör Prof.Dr.Friedrich Falke ile Almanya’dan gelen profesörler ve davetlilerin katılımıyla yapılmıştır (Akman, 1978, s.24).

Atatürk, 1 Kasım 1933 tarihinde TBMM’nin 4.Dönem 3.Toplanma yılını açarken yaptığı konuşmada Enstitü ile ilgili olarak; “Bütün faaliyetleriyle birlikte açılmış olan Yüksek Ziraat Enstitüsü’nün yetiştireceği mühendislerin, ileride memlekete yararlı olacaklarına şüphe yoktur” demiştir (Sevim, A., Öztoprak, İ. ve Tural, M.A., 2006, s.814).

1946 yılında Ankara Üniversitesi’nin kurulmasından sonra 30 Haziran 1948 tarih ve 5234 sayılı Üniversiteler Kanunu’na ek 9. ve geçici 7. maddeleri ile Orman Fakültesi İstanbul Üniversitesi’ne, diğer fakülteler de Ankara

Üniversitesi'ne bağlanmışlardır (Şehsuvaroğlu, B.N., Demirhan, A.E. ve Güreşsever, G.C, 1939, s.194).

Enstitü'nün bütün fakültelerindeki kürsülere Alman profesörler tayin olunmuştur. Bunlara yardımcı olarak Almanya'da staj yapmış ve okumuş kişiler görevlendirilmiştir (Birand, 1960, s.20). Friedrich Falke ve diğer Alman bilim adamlarının sözleşmeleri belirli sürelerle uzatılmıştır (BCA.30.18.01.02.70.96.7).

Enstitü, ziraat, veterinerlik ve ormancılık alanlarında pek çok uzman yetiştirmiş ve bu alanlarda bilimsel araştırma yapan bir kurum olmuştur. (Kadioğlu, 2007,2008, s.186) O dönemde ülkenin en ileri ve gözde bir araştırma kurumu olduğu için yerli ve ülkemize gelen yabancı, üst düzey kişiler tarafından ziyaret edilmiştir (Akman, 1978, s.50).

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kurulmasıyla Batı'nın bilimsel anlayış ve yöntemleri Türk yüksek öğretim kurumlarına getirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne Alman bilim adamları getirilmiştir. Bu bilim adamları Alman hükümeti tarafından görevlendirilmişlerdir (Kadioğlu, 2007,2008, s.183). Enstitüleri yöneten bu bilim adamlarının dışında Alman öğretim görevlilerinin çalışmakta olduğu bir de Yabancı Diller Enstitüsü ve Beden Eğitimi Enstitüsü mevcuttu. Ayrıca Alman öğretim üyeleri yanında; camcılık, ince mekanik ve matbaa işlerinin yapımı için de Alman ustalar Ankara'ya gelerek atölyeler kurmuşlardır. Böylece Ziraat, Orman ve Veterinerlik alanında yeni bir Türk üniversite öğretim üyesi nesli yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu çalışmaların bir sonucu olarak, ülkemizdeki Ziraat, Orman ve Veterinerlik Fakültelerinin kurucusu olan öğretim üyelerinin büyük bir bölümü, temel eğitimlerini Alman profesörlerin yanında tamamlamışlardır. Ayrıca Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nin kurulmasında öncülük yapan öğretim üyeleri de Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün Tabii Bilimler Fakültesi'nde yetişmişlerdir (Bozkurt, A., ve Özkul, A., Mart 2000, s.40).

Bu bilim adamlarının dışında dört mülteci bilim adamı da Enstitü'de görev almıştır. Bu bilim adamları buradaki görevlerinin yanı sıra önemli tarım ve jeoloji kurumlarında görev yapmışlardır (Kadioğlu, 2007,2008, s.183).

1933-1942 yılları arasında görev yapan Alman öğretim üyeleri Alman sistemini burada uygulamaya çalışmışlardır. Bu çalışmalardan biri de akademik kariyer için doktora şartının getirilmesi olmuştur. Böylece Türkiye'de ilk kez burada getirilen bu uygulamayla akademik atmosfer oluşturulmuştur. Bu öğretim üyeleri Enstitü'nün kuruluş ve gelişimine katkı sağlamış ve batının bilimsel geleneğinin oluşturulmasını sağlamışlardır (Kadioğlu, 2007, 2008, s.186, 187). Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde yönetimin her kademesi (rektörlük, dekanlıklar ve enstitü müdürlükleri) Alman hocaların yönetiminde olmuştur. Bu bilim adamlarının yanına sadece dil bilen Türk asistanlar görevlendirilmiştir (Taşdemirci, Ocak 1999, s.902). Enstitü'de dersler Almanca verilmiş ve Halkalı

Ziraat Mektebi'nden mezun olup Almanya'da eğitim görmüş Türk asistanlar tarafından tercüme edilmiştir.

1938 yılında Falke'nin ayrılmasıyla beraber diğer Alman bilim adamları da ülkelerine dönmüşlerdir. II. Dünya Savaşı ve sonrasında bu sayı artmış ve 1942 yılında Almanların tamamı Enstitü'den ayrılmıştır. Fakat onların yerini yetiştirdikleri Türk öğretim üyeleri almıştır (Kadıoğlu, 2007,2008, s.186). Ayrıca, Türk Hükümeti, bu enstitünün kurulmasında daha planlı ve programlı hareket etmiştir. Çünkü daha 1928 yılından itibaren Oldenburg ve arkadaşlarının tavsiyeleri üzerine çok sayıda Türk genci yurtdışına ziraat ve veterinerlik konularında lisans ve lisansüstü öğrenim için gönderilmiştir. Bu gençler öğrenimlerini tamamlayıp yurda döndükten sonra Ziraat Enstitüsü'nde görevlendirilmişlerdir (Taşdemirci, Ocak 1999, s.903).

Yüksek Ziraat Okulunun temelleri, Etlik'te enstitü ve laboratuvarların kurulmasıyla atılmıştır. Okul 1928 yılı ilkbaharında Türkiye'ye gelen ve Oldenburg isimli bir danışmanın yönetimindeki bir Alman heyet tarafından kurulmuştur. 1930'da açılan okulda Türk öğretim görevlilerine ilaveten Prof.Dr. Eckstein, Prof.Dr. Kotte, Prof.Dr. Jessen ve Prof.Dr. Christiansen-Weiger'in bulunduğu 4 mülteci Alman hoca ile beraber toplam 20 tane Alman profesör görev yapmıştır. 1933'te yeni enstitü binalarının tamamlanması ile "Yüksek Ziraat Enstitüleri" adıyla açılan okul Alman iktisatçı Prof.Dr. Falke tarafından "Müşavir Rektör" olarak yönetilmiştir (Yavuz, 2010, s.279). Falke 19 Ocak 1933 tarihinde Y.Z.E.'ne tayin edilmiştir. Falke'den başka 16 Alman hoca görev yapıyordu. Hepsisi de Falke gibi Ordinaryüs idi. (1933-1934 Senesi Ders ve Tatbikat Planı, s.21).

Alman profesörlerinin hepsi ordinaryüs ve enstitü müdürü olarak göreve başlamışlardı. Bu profesörlerin büyük bir kısmı bilim dünyasında tanınmış kimselerdi (Akman, 1978, s.31).

Wilhelm Salomon-Calvi, Otto Gerngross ve Hans Bremer dışında görev yapan Alman bilim adamları Türkiye ile Almanya arasında yapılan işbirliği sonucunda gelmişlerdi. Rektör olan ve aynı zamanda Ekonomi Enstitüsü'nde görev yapan Friedrich Falke'nin dışında okulda görevli bilim adamları şunlardı:

Hermann Zann (Fizik Enstitüsü)
 Conrad Veygand (Kimya Enstitüsü)
 Salomon-Calvi (Jeoloji Enstitüsü)
 Kurt Krause (Botanik Enstitüsü)
 Richard Woltereck (Zooloji Enstitüsü)
 Heske (Ormancılık Enstitüsü)
 Reinhold Hoffmann (Bitki Yetiştirme Enstitüsü)
 Walter Gleisberg (Bahçe, Meyva ve Bağcılık Enstitüsü)
 Walter Spöttel (Hayvan Yetiştirme Enstitüsü, Sütçülük Ekonomi Enstitüsü)

Richard v.d. Heide (Zirai Kimya Enstitüsü, Toprak İlmi Enstitüsü)
Kurt Stüwe (Su Ekonomisi Enstitüsü)
Guido Matschenz (Zirai Pedagoji Enstitüsü)
E.Gassner (Bitki Koruma Enstitüsü)
Hans Bremer (Bitki Koruma Enstitüsü)
Hans Richter (Veteriner-Anatomi Enstitüsü)
Rudolf Seuffert (Veteriner Fizyoloji Enstitüsü)
Anton Koegel (Hayvan Patolojisi Enstitüsü, Hayvan Parazitolojisi Enstitüsü)
Kurt Sprehn (Hayvan Parazitolojisi Enstitüsü)
Karl Beller (Hayvan Sağlığı, Bakteriyoloji ve Hayvani Gıda Maddeleri Enstitüsü)
Max Gebhardt (Tıbbi Hayvan Kliniği, Cerrahi Hayvan Kliniği)
Otto Gerngross (Zirai Teknoloji Enstitüsü)
Lorenz (Kimya Enstitüsü)
Leuchs (Jeoloji Enstitüsü) (Taşdemirci, Ocak 1999, s.903-905)

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde öğretim ve araştırma yapan disiplinler, Enstitü adlarıyla adlandırılmışlardır. 1946 yılında kabul edilen Üniversiteler Kanunu'ndan itibaren disiplinlere Kürsü adı verilmiştir (Akman, 1978, s.31).

Enstitü, Tabii İlimler, Ziraat, Baytar ve Ziraat Sanatları adlı 4 fakülteye ayrılmıştı. (Çağlar, 1939, s.15) 18 Haziran 1934 tarih ve 2524 sayılı kanunla bu fakültelerin sayısı 5'e çıkarılmış ve Orman Fakültesi de buraya bağlanmıştır. (Şehsuvaroğlu, B.N., Demirhan, A.E. ve Güreşsever, G.C, 1939, s.194) Okul, tarım ve ormancılık derslerinin Avrupa düzeyine yükseltilmesi amacıyla, Ankara'da çağdaş bilim enstitülerini içeren büyük bir yapı grubu oluşturularak kurulmuştu. 30 Ekim 1933'te açılışı yapılan ve yönetimini Profesör Dr.Falke'nin üstlendiği bu okulda tarım, veterinerlik, doğa bilimleri, teknoloji ve ormancılık olmak üzere 5 ayrı bölüm bulunmaktaydı. İlk eğitim yılında 273 olan öğrenci sayısı, ikinci yıl 426'ya yükselmişti. Eğitim kadrosunda çoğu Alman 25 profesör, 9 öğretim görevlisi, 22 servis şefi ve uygulamalı derslerde görevli 45 asistan bulunmaktaydı. Profesörler ders vermek dışında bilimsel laboratuvar çalışmaları yapmakta, ülke içinde inceleme gezilerine katılmakta, elde ettikleri bulguları yayınlamaktaydılar. 1935 yılına kadar Türkçe ve Almanca 59 bildiri yayınlamışlardı. (von Kral, 2010, s.71,72) 1933-1934 yılında 341 öğrenci öğrenim görürken (1933-34 Senesi Ders ve Tatbikat Planı, s.24) 1934-1935 senesinde bu sayı 481 olmuştur. (1934-35 Senesi Ders ve Tatbikat Planı, s.31) Enstitü'nün Ziraat ve Ziraat Sanatları bölümünün tahsil süresi üç yıldır. 1 sene de staj görüyorlardı. (Müessese'nin Kuruluş Tarihi 1933 s.7) 1934 yılında 20, 1935'te 60, 1936'da 79, 1937'de 174, 1938'de 160, 1939'da 28 öğrenci mezun olmuştur (Y.Z.E. Fakültelerine Ait Muhtelif Enstitülerin Şimdiye Kadar Olan Çalışmalarına Kısa Bir Bakış, 1939, s.5).

Alman bilim adamları okula bir çalışma disiplini getirmiştir. Arif Akman bu konuyla ilgili olarak şunları anlatmaktadır:

“Alman hocalar sabahları erken işe başladıkları için bizler de o saatlerde gemlemezik edemezdik ve hatta onlardan önce enstitüye gelmiş oluyorduk. Çalışma disiplini de çok sıkı idi. Hatta mesleksi bilimsel kitapları ve dergileri, çalışma odamızda oturup okumak istediğimiz zaman çok kez alman hoca, bunları akşam evinizde okursunuz, şimdi yeriniz laboratuardır diye bizi uyarırlardı.

Ama itiraf etmek gerekir ki bu sayede enstitülerde sıkı bir çalışma disiplini kurulmuş ve bu disiplin de gelenek haline gelmişti. Sonra da bizler aynı geleneği gençlerde uyandırmak çabasını göstermek durumunda olmuştuk” (Akman, 1978, s.50).

Alman bilim adamlarının bu çalışmaları semeresini vermiş ve pek çok bilim adamı yetişmiştir. 1933-1948 yılları arasında Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün 5 fakültesinden Ziraat Fakültesi ile Tabii İlimler ve Ziraat Sanatları Fakültelerinde yetişen öğretim üyeleri şunlardır:

A. Ziraat Fakültesi:

1. Esat Ahmet Bozkaya: Falke'nin yanında doktorasını yapmıştır.
2. Ömer Tarman
3. Ekrem Rüştü İzmen
4. Kadri Bilgemre
5. Şevket Reşit Hatipoğlu
6. Kerim Ömer Çağlar
7. Selahattin Batu
8. İsfendiyar Kadaster
9. Nail Oraman
10. Halit Evliya
11. Kazım Köylü: Falke'nin yanında doktorasını yapmıştır.
12. Sadri Aran: Falke'nin yanında doktorasını yapmıştır.
13. Lütfü Ülkümen
14. Celal Tarıman
15. Sedat Kansu
16. Muttalip Uslu
17. Şeref Nuri İlkmen

B.Tabii İlimler Fakültesi:

1. Şevket Birand
2. Hikmet Birand
3. Selahattin Kuntay
4. Mithat Tolonay
5. Sait Ali Ankara
6. Mecit Okay

7. Ali Rıza Gürgen
8. Nafiz İlgüz
9. Münif Çelebi
10. Fahri Domaniç

C.Ziraat Sanatları Fakültesi:

1. 1.Sait Tahsin Tekeli
2. 2.Arif Akman
3. 3.Tevfik Eşberk

D.Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün Ziraat Fakültesi'nden mezun olup öğretim üyeliğine yükselenlerden bazıları:

1. 1.Turgut Yazıcıoğlu
2. 2.Cahit Öncü
3. 3.Tevfik Karabağ
4. 4.Cemil Çalgüner: Falke'nin yanında doktorasını yapmıştır.
5. 5.Muazzez Eralp (Akman, 1978, s.64-77).

Okulda görevli Alman bilim adamları, öğretim programları, ders notları ve kitaplarının hazırlanması, fakülte ve enstitü kütüphanelerinin, klinik ve laboratuvarların kurulması, bilimsel dergilerin çıkarılması, yönetilmesi ve sürdürülmesi için bilimsel yazıların yazılması, yüksek bilimsel ziraat ve veterinerlik öğretiminin yapılması, veterinerlik ve ziraat alanında genç Türk bilim adamlarının yetiştirilmesi, Türkiye'nin bitki ve hayvan varlığının bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve belirlenmesi konularında büyük hizmetlerde bulunmuşlardır (Taşdemirci, Ocak 1999, s.905).

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün kitaplığı Enstitü açılırken 1933 yılında kurulmuştur. Bu kitaplığa Alman Hükümeti tarafından her konuda onbinlerce kitap hediye edilmiştir (Akman, 1978, s.46). 1939 yılında kütüphanedeki kitap sayısı 47.000 civarında idi (Y.Z.E. Fakültelerine Ait Muhtelif Enstitülerin Şimdiye Kadar Olan Çalışmalarına Kısa Bir Bakış, 1939, s.7.).

Daha önce Almanya'da Leipzig Üniversitesi Rektörü olarak görev yapan Friedrich Falke Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün açılış yılı olan 1933 yılından itibaren 1939 yılı sonbaharına kadar rektör olarak görev yapmıştır (Akman, 1978, s.43). Falke, 1933-1934, 1934-1935,1935-1936, 1936-1937 eğitim öğretim yıllarında rektörlük görevini sürdürmüştür. 1938 yılında görevden alınmıştır (Çiftçi, 2008, s.286).

Falke'nin dediği gibi, "Yüksek Ziraat Enstitüsü 1933 yılında açılıp da öğretim görevine başlarken araştırmalara da geniş ölçüde yer verilmiş ve hummalı bir şekilde araştırma çalışmalarına başlanmıştır.

Yüksek Ziraat Enstitüsü o dönemde gerçekten de batı memleketleri üniversiteleri ve yüksek öğretim kurumları ayarında donatılmış bulunuyordu. Baştaki Alman hocaların çoğu da tanınmış bilim adamları idiler. Bu itibarla 1933

yılı kış s6mestresinden itibaren 6ğretimle birlikte laboratuvarlar, geniş araştırma çalışmalarına sahne olmuştur. Bu araştırmalar ilk d6nemlerde daha çok habilitasyon ve doktora çalışmaları olmakla birlikte başka araştırmalar da yapılmıştır.

Alman hocaların bulunduğu d6nemde, yani altı yıl içinde yalnız Ziraat Fak6ltesi ile Ziraat Sanatları ve Tabii İlimler Fak6ltelerinin enstit6lerinde yapılan araştırmalar 22 doktora ve 29 habilitasyon çalışması olarak toplam 51 orijinal araştırma yapılmıştır ki, bu da k66msenemeyecek bir rakamdır. Alman hocaların ayrılmasından 6niversitelere geçişe kadar, yani 1939 yılından 1948 yılına kadar da 12 doktora ve 8 habilitasyon çalışması olarak 20 orijinal araştırma yapılmıştır.

B6ylece adı geçen 3 fak6ltede 1933'ten 1948 yılına kadar, yani 15 yıl içinde toplam 71 orijinal araştırma yapılmış oluyor ki, bu da her halde 6v6n6lecek bir sayı olsa gerektir.

G6r6l6yor ki, Y6ksek Ziraat Enstit6s6'nde 15 yıl gibi çok kısa sayılabilecek bir s6re içinde, 6ğretim yanında, geniş ve bir 6niversite bilim kuruluna yakışacak kadar çok araştırma yapılmıştır. Ayrıca da birçok ders kitabı hazırlanmıştır" (Akman, 1978, s.51).

Prof.Dr.Friedrich Falke'nin başında bulunduğu Y6ksek Ziraat Enstit6s6, 6lkede bilimsel araştırma ve 6ğretim alanında yeni bir çığır açmış ve ağdaş anlamda yenilikler getirmiştir. Enstit6, ilk kez batı anlamında araştırma yapmak geleneğini yerleştirmiştir. 6ğretim 6yesi olacak gençlere doktora zorunluluğunu getirmiştir. 6ğretim 6yeliği ve yardımcılığı için aşamalı bir geleişme 6ng6r6lm6řt6r. Bunlar sırasıyla aday asistan, ikinci ve birinci sınıf asistan, baş asistan(Doktora 6zerine), Laboratuvar Şefi, ikinci ve birinci sınıf doçent (Habilitasyon tezi 6zerine), ikinci ve birinci sınıf profes6r(Komisyon raporu 6zerine), ikinci ve birinci sınıf Ordinary6s profes6rl6k aşamalarıdır. Tam g6n çalışma ilkesinin uygulandığı bu okulda, Y6ksek Ziraat Enstit6s6 Kanunu(2291 sayılı) ile oluşan ilke ve gelenekler 1946'da çıkarılan 6niversiteler Yasası(4936 sayılı) için 6rnek olmuştur.(adırcı, M. ve S6sl6, A., 1982, s.304,305) Doktora ve doçentlik talimatnamesi 9 Ekim 1934 tarihinde kabul edilmiştir.

Sonuç olarak Alman bilim adamları Y6ksek Ziraat Enstit6s6'n6n kuruluş ve geleişiminde b6y6k katkı sağlamıştır. Bu enstit6den yetişenler arasında pek çok bilim adamı da T6rk 6niversitelerinin kuruluş ve geleişimlerinde katkıda bulunmuşlardır. Buradan yetişen ziraat m6hendisleri T6rk tarımının da geleişmesini sağlamışlardır.

Kaynaklar

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

BCA.30.18.01.02.32.71.15

BCA.30.18.01.02.33.6.10

BCA.30.18.01.02.70.96.7

BCA.30.18.01.02.48.69.5

BCA.30.18.01.02.48.68.12

AKMAN, A., 1978, "Türkiye'de Ziraat Yüksek Öğretim Reformunun Anatomisi", Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

"1933-34 Senesi Ders ve Tatbikat Planı", Ankara: Yüksek Ziraat Enstitüsü.

"1934-35 Senesi Ders ve Tatbikat Planı", Ankara:Yüksek Ziraat Enstitüsü.

BİRAND, H., 1960, "Türk Yüksek Öğretiminde Çalışan Alman Bilginlerinin Hizmeti Hakkında", Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.

BOZKURT, A., ÖZKUL, A., Mart 2000, "Türkiye Üniversitelerinde Alman Bilimciler ve Etkileri", Bilim ve Ütopya, Sayı:69.

ÇADIRCI, M., SÜSLÜ, A., 1982, "Ankara Üniversitesi Gelişim Tarihi", Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları.

ÇAĞLAR, K.Ö., 1939, "Yüksek Ziraat Enstitüsü, Kanunlar, Kararnameler, Bütçe ve Talimatnameler", Ankara:Yüksek Ziraat Enstitüsü.

ÇİFTÇİ, C.Y., 2008, "Kuruluşunun 75.Yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü (1933-1948)", Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi.

KADIOĞLU, S., 2007-2008, "Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü'nde Mülteci Bilim Adamları", Osmanlı Bilimi Araştırmaları, IX/1-2.

KRAL, A.R.v., 2010, "Kemal Atatürk'ün Ülkesi", (S.E. Ülger, Çev.) İstanbul: Alfa Yayınları,

-----"Müessesenin Kuruluş Tarihi 1933", Ankara: Yüksek Ziraat Enstitüsü.

SEVİM, A., ÖZTOPRAK, İ., TURAL, M.A., 2006, "Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri", Ankara: AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

ŞEHSUVAROĞLU, B.N., DEMİRHAN, A.E., GÜREŞSEVER, G.C., 1984, Türk Tıp Tarihi, Bursa.

TAŞDEMİRCİ, E., 1999, "Türkiye'de Üniversite Kavramının Gelişmesinde Alman Bilim Adamlarının Katkısı", Erdem, C:11, S:33, Ankara: AKDITYK Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

YAVUZ, C., 2010, "Atatürk ve Almanya", Ankara: Berikan Yayınevi.

Y.Z.E. 1939, "Fakültelerine Ait Muhtelif Enstitülerin Şimdiye Kadar Olan Çalışmalarına Kısa Bir Bakış", Ankara: Yüksek Ziraat Enstitüsü.

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ

Sıra No: _____
Sayı: 13499

KARARNAME

Yüksek Ziraat mektebi İktisadiyat Enstitüsünün işlerini tetkik ve çalışma programını tanzim etmek üzere Layipziğ Darülfünunu zirai iktisadiyat enstitüsü Müdürü Profesör Doktor Gehaymrat falkenin en x çok iki ay devam etmek, birinci mevki yataklı tren ücreti, ikamet ve seyahat günleri için ayrıca onar lira gündelik verilmek şartlarıyla, Türkiyeye getirilmesine müsaade olunması; Ziraat Vekillığının 21/12/932 tarih ve 92835/56 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyeti-nin 21/11/932 toplantısında kabul olunmuştur.

21/11/932

REİSİCÂHUR

Yusuf M. Kemal

Bş. V.

İsmail

Ad. V.

afunf Kemal

M. M. V.

Beica

Da. V.

S. W. W.

Ha. V.

İsmail

Ma. V.

M. M. V.

Mf. V.

S. W. W.

Na. V.

İsmail

İk. V.

İsmail

S. İ. M. V.

İsmail

G. İ. V.

İsmail

Zr. V.

İsmail

030	18	01	02	32	71	15
-----	----	----	----	----	----	----

T. C.
BAŞVEKÂLET
 Muamele Müdürüğü
 Şube: 13486
 Sayı: 13486

KARARNAME

21/II/932 tarih ve 13499 sayılı kararnamaya zeyildir:

Yüksek Ziraat ve Baytar mektebi İktisadiyat enstitüsünün asri ihtiyaçlara göre gelişmesini düzeltmek ve Rektörlük vazifesini ve Ziraat İktisadiyatı kürsüsü Müderrisliğini yapmak maksadile Laypzig Dardüfünunu ziraat İktisadiyat enstitüsü profesörü Herr Gehaymrat Falke'nin ilişik konturatoda yazılı şartlar içinde memleketimize getirilmesi ve mukavelesinin akti; Ziraat Vekillığının 19/I/933 tarih ve 14734/3 sayılı tezkeresi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 22/I/933 tarihinde kabul olunmuştur .

22/I/933

REİSİCÜMHUR

Yazı M. Kemal

Bğ.V.

İsmet

Ad.V.

afusuf Kemal

M.M.V.

Zeynep S.

Da.V.

W. W.

Ha.V.

H. T. B.

Ma.V.

Abdullah

ME.V.

S. Ferit Salin

Na.V.

L. I. I. I.

İK.V.

u. C.

S.İ.M.V.

S. Refik

G.İ.V.

Ali Rana T.

Zr.V.

M. I. I.

080	18	01	02	33	6	10
-----	----	----	----	----	---	----

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR MÜDÜRLÜĞÜ

Karar sayıs

2

5491

Kararname

Ankara Yüksek Ziraat fakültelerinde yabancı Profesörlerle yapılan mukavelelerin müddet bitiminin, Profesörler tarafından verilen derslerin yarıda kalmasını teminen sömestre sonuna getirilmesi muvafık görüldüğünden Yüksek Ziraat Enstitüleri Rektörü Geheimart Profesör Dr. Falke ve Nebatat Profesörü Krause ile 2664 sayılı kararın birinci maddesi uucibince 1/haziran/936 dan 15/temmuz/939 tarihine kadar üzer se ne-den birer buçuk ay fazla müddetle mukavele aktine izin verilmesi; Ziraat Vekillığının 26/II/936 tarih ve 2314/43-257 sayılı teskeresile yapılan teklifi ve Maliye Vekillığının 14/I2/936 tarih ve II2174/5027 sayılı mütalaanamesi üzerine İcra Vekilleri Heyetiince 18/I2/936 da onanmıştır .

REİSİCÜMÜR

Bş. V.

J. İmri

Ad. V.

S. Saunç

M. M. V.

S. Özalp

Da. V.

S. Kaya

Ha. V. V.

S. Saunç

Ma. V.

A. Akşir

Mf. V.

S. Akşir

Na. V.

A. Çetinkaya

İk. V.

C. Başay

S. İ. M. V.

D. R. Dayıoğlu

G. İ. V.

Kana Karahan

Zr. V.

M. İyigör

030 13 01 02 70 36 7

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ
Şube : 2
Sayı : 1787

KARARNAME

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünün fakültelerini teşkil eden Ziraat, Baytar, Tabii ilimler ve Ziraat Sanatları doktoru unvanını almak isteyenler için hazırlanan ilişik doktora talimatnamesinin tatbiki; Ziraat Vekilliğinin 16/8/934 tarih ve 1314/23821 sayılı tezkeresiyle yapılan teklifi üzerine İora Vekilleri Heyetince 9/10/934 tarihinde kabul olunmuştur.

9/10/934

REİSİCÜMHUR

Yüce M. İsmailoğlu

Bş. V.

Ad. V.

M. M. V.

Da. V.

*İsmailoğlu**S. Samsunlu**Benli**S. Kara*

Ha. V.

Ma. V.

Mf. V.

Na. V.

*S. T. Kar**Özcan**Ali**Ali*

İk. V.

S. İ. M. V.

G. İ. V.

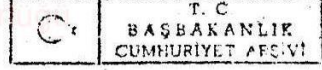
Zr. V.

*Ali**S. Prof. Dr. Selman Yaşar**Ali**Ali*

010 48 69 5

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT MÜDÜRLÜĞÜ
Şube: 2
Sayı: 1374

KARARNAME

Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünde doçent olmak isteyenler için hazırlanan ilişik habilitasyon Talimatnamesinin tatbiki ; Ziraat Vekilliğinin 22/7/934 tarih ve II33 sayılı tezkeresile yapılan teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 9/10/934 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur. 9/10/934

REİSİCÜMHUR

Gayi M. İsmail

Ba. V.

[Signature]

Ad. V.

[Signature]

M. M. V.

[Signature]

Da. V.

[Signature]

Ha. V.

[Signature]

Ma. V.

[Signature]

Mf. V.

[Signature]

Na. V.

[Signature]

İk. V.

[Signature]

S. İ. M. V.

[Signature]

G. İ. V.

[Signature]

Zr. V.

[Signature]

036	18	c 1	02	48	68	12
-----	----	-----	----	----	----	----